

NI UNO MENOS

Zang Yimou

Drac Màgic

drac.info@dracmagic.cat

www.dracmagic.cat

Sinopsi

Wei Minzhi, una noia de tretze anys, es veu abocada, prematurament, a fer de professora d'una escola rural. El professor que substitueix l'adverteix que una de les seves missions és impedir que cap alumne abandoni l'escola en la seva absència. La manca de recursos que viuen algunes famílies de les contrades provoca que molts nens i nenes deixin d'assistir a les classes per anar a treballar. Tot i així, un dia, un dels seus alumnes marxa a la ciutat, i Wei Minzhi surt a buscar-lo.

Objectius pedagògics

Ni uno menos és una pel·lícula que reflecteix la condició injusta en què es troben involucrats molts nens i nenes d'arreu del món, que es veuen obligats a abandonar l'escola a causa de la manca de recursos familiars. El film promou un sentiment solidari envers la realitat de moltes criatures que es veuen forçades a prendre decisions i a assumir responsabilitats que no els corresponen, situació que vulnera alguns dels seus drets fonamentals. A través de la particular història de la protagonista, la pel·lícula fomenta una actitud crítica respecte al món que ens envolta tot posant de relleu les dificultats de les institucions educatives quan s'han d'enfrontar a situacions de crisi econòmica o cultural com la que descriu l'argument, així com la incapacitat de les estructures socials per resoldre aquestes situacions injustes.

Títol original: *Yi ge dou bu neng shao*

Direcció: Zang Yimou

Guió: Shi Xiangsheng

Fotografia: Hou Yong

Música: San Bao

Producció: Zaho Yu Zhang Weiping, Xina, 1998

Durada: 108 minuts

Film amb vocació crítica i realista

Zang Yimou (👉1), segons les seves declaracions, volia fer un film de caràcter realista i portar a la gran pantalla situacions que ha vist al llarg de la seva vida i l'han colpit profundament. Ell mateix reconeix que, durant un dels seus viatges a les zones muntanyoses del seu país, va observar repetidament la imatge següent: un grup de nens i nenes fills de camperols, que estudiaven en unes escoles improvisades, en una aula petita, quasi sense llum, amb molts pocs recursos i una infraestructura mínima.

Partint d'aquesta vocació, i basant-se en una novel·la de l'escriptor xinès Shi Xiangsheng, que durant la seva joventut fou mestre rural, i que alhora és el guionista del film, el director relata l'experiència de la protagonista, Wei Minzhi, que amb només 13 anys haurà d'assumir el rol de professora d'una escola rural. Partint d'aquesta situació, es proposa denunciar la precarietat educativa que molts infants reben diàriament, si no és que s'han vist obligats a deixar l'escola per treballar o demanar caritat i així contribuir a l'economia familiar.

Amb una posada en escena senzilla i una càmera inquieta que intenta captar tots els moviments i inquietuds dels personatges, el director aconsegueix fer un retrat crític de la realitat rural del seu país introduint-nos en el cas de molts nens i nenes que han de truncar el curs de la seva

infància per fer-se càrrec de problemes i situacions que, en la nostra societat, ens hem acostumat que les resolguin les persones adultes. El to crític i realista de la pel·lícula ve subratllat per diversos recursos narratius. Per exemple cal destacar que cap dels intèrprets és professional, sinó que tots els personatges s'interpreten a ells mateixos i conserven el seu nom. Aquesta decisió, gens arbitrària, basteix al film d'espontaneïtat i de naturalitat, de manera que les seves expressions reforcen les intencions del relat. Un altre dels recursos utilitzats és el joc de contrastos constant en tot el film, que ajuda a definir l'objecte de la seva crítica i que estructura la seva voluntat realista. Si bé durant la primera meitat el director ens descriu la situació educativa en algunes de les zones rurals de la Xina i les possibles conseqüències socials que se'n desprenen, a la segona meitat ens explica la dura i quasi surrealista experiència de la protagonista per resoldre el conflicte central: quan ella accepta la feina, una de les condicions és que cap alumne abandoni l'escola. Però un dels seus alumnes marxarà cap a la ciutat a treballar i ella començarà la seva creuada per buscar-lo.

A partir d'aquí tot el món rural que s'havia descrit a la primera meitat es contraposa i es mesura amb la vida a la ciutat, el segon escenari on succeeix l'acció. Conceptes com pobresa i prosperitat, individualisme i col·lectivitat, vida urbana i vida rural, es confronten i s'alimenten alhora, de manera que se'n vulneren els significats. Per exemple, quan Wei Minzhi es troba a la ciutat buscant l'alumne perdut, la seva soledat, envoltada de tanta gent com hi ha, és més profunda que mai. D'aquesta manera l'entorn rural ja no s'entén com un espai precari, sinó que es converteix en un lloc on la sensació de seguretat i confort no es pot comparar amb el de la ciutat. Fins i tot, en les declaracions que l'alumne perdut fa quan el troben, afirma que li agrada molt més la ciutat que el seu poble perquè té més botigues, però que el que més l'ha impressionat és quan s'ha vist obligat a demanar caritat.

A mesura que anem descobrint el film, és impossible no preguntar-se si el director no ha volgut potenciar l'aspecte crític de la pel·lícula concedint al seu

relat un to que, a vegades, raneja la ironia, proposant situacions i resolucions que desemboquen en un desenllaç increïble i quasi surrealista. El director planteja, ja des d'un principi, solucions inversemblants i irresponsables per fer front al problema de l'escolarització. Sigui pel fet que una nena de 13 anys sense vocació de mestra no pot assumir la responsabilitat de tirar endavant una escola, sigui per la decisió de la protagonista d'anar a buscar tota sola l'alumne perdut a la gran ciutat, sigui per la solució final, quan gràcies a la televisió aconsegueixen trobar el nen i, a més, rebre una donació de material escolar, observem que aquesta manera d'acostar-se a la realitat resulta eficaç, ja que en cap moment dubtem que el que està passant sigui possible, perquè, malauradament, avui en dia la nostra societat s'ha acostumat que aquestes situacions puguin ser reals. I aquest és el vertader atractiu de la pel·lícula, que juga amb la possibilitat que aquesta experiència, per més crua i quimèrica que sigui, ens sembli possible.

Un final feliç?

Ni uno menos, malgrat estar ambientada en una zona molt concreta de la Xina, podríem definir-la com una pel·lícula que exerceix una denúncia d'àmbit universal. La situació de precarietat escolar que el film relata, amb les possibles conseqüències de desestructuració social a què pot conduir, formen part del nostre imaginari cultural, és a dir, són fàcilment identificables.

Si ens remetem al final de la història, i al to irònic del director al qual fèiem referència, observarem un dels moments més importants del film, aquell que realment ens permet desubicar la història del seu context i tractar el tema com una problemàtica més general. El director ens planteja un final feliç com a solució als problemes de la irregularitat escolar. Final feliç que, d'altra banda, pretén resoldre tots els possibles conflictes morals en què s'ha trobat l'heroïna de la pel·lícula, que no ha anat a buscar

l'alumne perdut per convicció, sinó a canvi d'uns diners promesos. Això no obstant, aquest final feliç no és tan satisfactori ni proposa tantes solucions com sembla. És a través de la televisió que Wei Minzhi aconsegueix trobar l'alumne perdut. La protagonista s'introdueix, d'una manera més que curiosa, en un *reality show* que exerceix una intromissió perversa a la seva situació, que acabarà provocant una escena forçadament dramàtica, a la qual l'audiència respondrà massivament. Aquesta és, doncs, l'única via resolutiva per al problema de l'escolarització que es proposa, irònicament, des del film. I és a través d'un programa que no té cap mena d'intenció solidària, sinó que només busca l'èxit de la seva pròpia fórmula, des d'on s'impulsa una recollida popular per bastir la petita escola rural de material per als alumnes. Però solucionat el problema puntual, ens queden unes preguntes: qui es recordarà de les criatures quan el material escolar s'hagi acabat, o quan algú altre abandoni l'escola? Així doncs, la resolució que proposa la pel·lícula, en el fons, és tan immediata com superficial perquè no contribueix a canviar la veritable causa del conflicte.

El cert, però, és que aquest final feliç, al marge del grau d'incredulitat que pugui provocar, és una manera de resoldre conflictes que no s'allunya tant de la nostra realitat. Assistim, doncs, a un cas de mobilització social populista, exemplificat amb aquesta solució buida, banal i generadora d'espectacle que no fa res més que exagerar les conseqüències que s'esdevenen del fet d'haver intentat solucionar de manera irresponsable l'absència d'un professor, implicant Wei Minzhi en una problemàtica que no hauria de resoldre ella, sinó les institucions estatals. Davant d'aquesta situació, és inevitable preguntar-se quin és el paper de l'Estat i el de la mateixa societat en aquests casos i reflexionar sobre la dubtosa efectivitat dels seus organismes per assumir aquestes problemàtiques i solucionar-les –recordem quan Wei Minzhi demana ajuda a l'alcalde i aquest s'hi nega–. Hauríem de pensar, a més, que aquesta irresponsabilitat porta tota una sèrie de conseqüències que poden desestructurar les vides de qui les pateix. A part de l'obvi analfabetisme que pot provocar la inestabilitat escolar, qüestions com la

marginació, l'exclusió social i la pèrdua del gaudi de la infància són símptomes que demostren la crisi d'alguns sistemes públics de protecció social, que afecten gran part de la població infantil mundial.

Propostes d'activitats

- Analitzeu les possibles conseqüències que poden patir els infants en no rebre una educació adequada i veure's forçats a treballar a una edat tendra: analfabetisme, perpetuïtat de la pobresa, manca de salut, etc.
- Quan la protagonista es desplaça del camp a la ciutat es troba en un món molt diferent al seu. Establiu les principals diferències entre els dos entorns. On es pot sentir més segura? On pot tenir més cura de Zhang Huike, el nen de qui és responsable? On té més possibilitats de tornar a estudiar Zhang Huike? En cas de necessitar ajuda, on la pot aconseguir més fàcilment?
- La instància definitiva que ajuda la protagonista a recuperar el nen perdut és la televisió. Abans, però, ja ha provat altres mètodes sense cap resultat. Per què la televisió és tan efectiva?
- Analitzeu el programa de televisió a través del qual Wei Minzhi aconsegueix recuperar el seu alumne. Com està fet? Intenta mostrar la realitat tal i com és o exagera una mica la situació? Per què Wei Minzhi es queda bloquejada davant les càmeres? Ella és plenament conscient del que li passa en aquell moment? Hi té una implicació real o són els altres els qui utilitzen la seva història per fer el programa? La solució al problema que proposa el programa de Televisió és real i factible o una mica excessiva?
- Proposeu un debat a la classe en què es discuteixin i es raonin els diferents beneficis que comporta rebre una educació. A l'escola només s'aprenen matèries didàctiques? És important fer amics i relacionar-se amb un grup de gent que té opi-

nions diferents? Els nois i les noies necessiten estar amb gent de la seva mateixa edat? Els jocs, les cançons, les festes... formen part també de l'educació? Per quins motius és important gaudir d'un temps d'esbarjo, d'un temps per jugar, de poder disposar d'uns materials culturals adequats a cada edat?

 1 Zhang Yimou: Neix a Xian (Xina) el 1950. Quan va esclatar la Revolució Cultural, l'any 1966, cursava secundària, però va ser traslladat a treballar al camp durant tres anys, per després passar a ser un obrer en una filadora. La seva fascinació pel món de la fotografia i la imatge és viscut com a hobby durant tots aquests anys fins que el 1978 l'Acadèmia de Cinema de Beijing convoca un examen d'àmbit nacional que Zhang aprova amb altes qualificacions. Malauradament no és acceptat per sobrepassar en cinc anys l'edat límit acceptada pel seu ingrés. Dos mesos més tard, i gràcies a diverses protestes que efectua al Ministeri de Cultura, al·legant que la Revolució Cultural li va fer perdre 10 anys de la seva vida, és acceptat. Es gradua el 1982 en fotografia i és enviat a treballar als Estudis Gangxi. El 1985 es trasllada als Estudis Xi'an, on exerceix de director de fotografia en tres llargmetratges.

Filmografia:

Semilla de crisantemo (1990); *La linterna roja* (1991); *La historia de Qui Ju* (1992); *Vivir* (1994); *La joya de Shangai* (1995); *Keep Cool* (1997); *Ni uno menos* (1999); *El camino a casa* (2000).

- Llegiu atentament els articles següents inclosos en la redacció dels Drets dels Infants.

Article 28: Educació

«Tot infant té dret a l'educació i l'Estat té l'obligació d'assegurar-li almenys l'educació primària gratuïta i obligatòria. L'aplicació de la disciplina escolar haurà de respectar la dignitat de l'infant com a persona humana».

Article 29: Objectius de l'educació

«Els Estats convenen que l'educació ha d'orientar-se al desplegament de la personalitat i les aptituds de l'infant, a fi de preparar-lo per a una vida adulta activa; i que ha d'infondre-li el respecte als drets humans fonamentals, el respecte envers els seus pares, la seva llengua i el seu entorn natural, i el respecte als seus valors culturals i nacionals tant com els de les altres civilitzacions».

Article 31: Esbarjo, joc i activitats culturals

«L'infant té dret a l'esbarjo, al joc i a participar en les activitats artístiques i culturals».

Article 32: Treball de menors.

«És obligació de l'Estat protegir l'infant contra qualsevol treball nociu per a la seva salut, educació o desenvolupament; fixar edats mínimes d'admissió al treball i reglamentar-ne les condicions».

- Relaciona amb cada un d'aquests articles una escena de la pel·lícula on es posi de manifest la seva vulneració, i fes un breu comentari raonant la teva elecció.

Article 28

Article 29

Article 31

Article 32

- Quan la protagonista es desplaça del camp a la ciutat es troba en un món molt diferent al seu. Podries establir les principals diferències entre els dos entorns.
 - On es pot sentir més segura i pot tenir més cura de Zhang Huike, el nen de qui és responsable?

 - On té més possibilitats de tornar a estudiar Zhang Huike? En cas de necessitar ajuda, on la pot aconseguir més fàcilment?

- Wei Minzhi, la protagonista, té un caràcter una mica complex. Intenta definir-lo contestant les preguntes següents.
 - Creus que ella té vocació de mestra? Per què creus que accepta la feina?

 - Escribeu almenys tres motius pels quals tu creus que decideix anar a la ciutat a buscar Zang Huike.

- Un dels valors que defensa la pel·lícula és la necessitat de rebre una bona educació. Segons el teu criteri, podries escriure què significa rebre una bona educació, tenint en compte que l'escola és, a més d'una entitat educativa, una entitat socialitzadora?

- Al final del film, Wei Minzhi aconsegueix trobar el nen que s'ha escapat gràcies a la televisió. Gràcies també a la recollida impulsada per la televisió, l'escola soluciona les mancances materials. Però aquest final feliç deixa obertes algunes preguntes.
 - Quan s'acabi el material escolar que han donat, qui el restituirà?

 - Si un altre alumne torna a abandonar l'escola, qui l'anirà a buscar?

 - Si el professor ha d'absentar-se temporalment una altra vegada, qui el substituirà?

Pensant en aquests interrogants, et proposem que facis una petita redacció que plantegi un altre final on aquests dubtes quedin resolts.

PROGRAMA DE MÀ

Sinopsi

Wei Minzhi, una noia de tretze anys, es veu abocada, prematurament, a fer de professora d'una escola rural. El professor que substitueix l'adverteix que una de les seves missions és impedir que cap alumne abandoni l'escola en la seva absència. La manca de recursos que viuen algunes famílies de les contrades provoca que molts nens i nenes deixin d'assistir a les classes per anar a treballar. Tot i així, un dia, un dels seus alumnes marxa a la ciutat, i Wei Minzhi surt a buscar-lo.

Títol original: *Yi ge dou bu neng shao*

Direcció: Zang Yimou

Guió: Shi Xiangsheng

Fotografia: Hou Yong

Música: San Bao

Producció: Zaho Yu Zhang Weiping, Xina, 1998

Durada: 108 minuts

problemes impedeix qualsevol acció, no només per ajudar-los, sinó per tan sols escoltar-los. Els protagonistes es troben davant d'un món angoixant, sòrdid, que obliga a una lluita constant marcada per la supervivència. Un món que només reacciona a través de missatges sensacionalistes, els únics capaços de commoure una societat dominada, no per la realitat, sinó per les imatges.

Un relat crític

Amb una posada en escena senzilla, que intenta captar tots els moviments i inquietuds dels personatges, Zang Yimou aconsegueix fer un retrat crític de la realitat rural del seu país. A través de la història de Wei Minzhi, una nena de tretze anys que ha d'assumir una gran responsabilitat per la seva tendra edat, ens podem apropar al cas de molts nens i nenes que han de truncar el curs de la seva infància per fer-se càrrec de problemes i situacions que habitualment resolen les persones adultes. A primer cop d'ull, sembla que el to crític de la pel·lícula només faci referència al problema de molts infants d'arreu del món que han de deixar l'escola per posar-se a treballar o demanar caritat a causa de la manca de recursos de les seves famílies. Però el film no només retrata aquest paisatge desolador, sinó que va més enllà quan trasllada l'escenari del paisatge rural a l'urbà. Observem llavors quin és el silenci estrepitos de la resta de la societat enfront aquesta problemàtica, com el ritme frenètic de milers de persones concentrades a resoldre els seus

Comentaris de la crítica

«Yimou abraça amb fervor les lleis del melodrama i dóna a les imatges dels seus films una emoció continguda, una capacitat, sustentada en l'esplèndida labor dels actors –que a *Ni uno menos* no són professionals–, per fer estremir amb una mirada silenciosa o un gest d'enorme, d'inescrutable senzillesa».

Quim Cases, *El Periódico*, 26 de gener de 2001

«La protagonista de *Ni uno menos* es una joven que abandona su ambiente rural para trasladarse a la gran ciudad en busca de una solución a los problemas desencadenados por una pesada maquinaria burocrática que no entiende de individualidades. [...] En conjunto el film con el que el realizador chino ganó, por segunda vez en su carrera, el León de Oro de Venecia destila una mirada nítida que rebosa poesía, sin por ello renunciar al retrato irónico de la sociedad que refleja».

Esteve Rimbau. *Fotogramas*, 1 d'octubre de 2000